

Maritime klynger: drivkræfter for økonomisk udvikling og innovation i Europa

Europa-Kommissionen har for nylig gennemført en undersøgelse, der viser, hvilken rolle maritime klynger har spillet i udviklingen af den europæiske maritime sektor i de seneste femten års tid. Disse strukturer, der samler virksomheder, erhvervsdrivende og institutioner, som geografisk ligger tæt på hinanden, skaber et miljø, der er gunstigt for virksomhederne, idet de får mulighed for at indgå i samarbejde om fælles interesseområder, navnlig forsknings- og udviklingsprojekter, samt udveksle erfaringer og god praksis og gennemføre reklamekampagner.

EU har en førende position i den internationale maritime sektor. Dette ses bl.a. ved, at 40% af den internationale fiskerflåde er europæisk. Europa er også dominerende på det lovende marked for produktion af *offshoreenergi* (anvendelse af tidevandskræfter, vindkraft og strømkraft).

Havbaserede aktiviteter har betydelige positive økonomiske og sociale følger. Den europæiske maritime sektor er direkte kilde til over 4,7 mio. job. I visse lande står den maritime sektor for en særlig stor del af beskæftigelsen. Dette gælder især Malta (13,51%), Cypern (12,02%), Estland (6,54%), Grækenland (6,39%), Letland (5,36%) og Danmark (5,26%). Den indtægt, som genereres af hver enkelt person, der er ansat i den maritime sektor, beløber sig gennemsnitligt til 39 000 EUR. Endelig er mange industrielle maritime aktiviteter koncentreret langs de europæiske kyster, og strandene er de vigtigste turistdestinationer i Europa.

I et forsøg på at øge den maritime sektors udviklingspotentiale og opretholde en stærk konkurrenceposition på verdensmarkedet er der opstået flere og flere grupperinger af økonomiske og institutionelle aktører i de seneste femten års tid. Det drejer sig om de såkaldte maritime klynger. Disse organisationer har givet mulighed for at skabe økonomisk dynamik i de regioner, hvor de havbaserede aktiviteter er koncentreret. Klyngerne, der findes inden for forskellige sektorer (skibsværftsindustrien, produktion af traditionel eller vedvarende energi, men også fiskeri og turisme), samler virksomheder, specialiserede leverandører, tjenesteydere og institutioner (universiteter, handelsforeninger osv.).

Formål: samarbejde

Europa-Kommissionen, der støtter etableringen af klynger, har ønsket at undersøge, hvilken rolle de spiller i styrkelsen og udviklingen af den maritime sektor.

Et vigtigt aspekt er, at etableringen af klynger giver mulighed for at gøre langt flere opdagelser inden for forskning og innovation. Denne rolle er især vigtig, fordi de europæiske virksomheder står over for en stærk international konkurrence, der kun kan håndteres ved at udvikle bedre teknologier og mere sofistikerede produkter.

Klynger giver også mulighed for øget indsamling og bedre deling af oplysninger, hvad enten det drejer sig om økonomiske, videnskabelige eller operationelle oplysninger. Udveksling af god praksis er et særlig godt eksempel på denne fordel.

En anden stor fordel er, at klynger løser problemerne med rekruttering i den maritime sektor, navnlig i *offshoresektoren*. Organiseringen i klynger fremmer nemlig de ansattes overgang fra én undersektor til en anden. Den erfaring, der er høstet af en medarbejder, som i mange år har været ansat i *offshoresektoren*, kan således vise sig yderst nyttig på et senere tidspunkt i hans karriere inden for havnetjenester.

Strukturerne kan endvidere skabe bevidsthed hos offentligheden, der ofte ikke ved nok om den maritime sektors betydning, fordi virksomhederne i denne sektor befinder sig langt væk fra byerne. Dette kan bl.a. ske ved hjælp af fælles kommunikationstiltag.

Klyngerne giver også mulighed for at sikre fremskridt inden for bæredygtig udvikling.

Top-down eller bottom-up?

Ifølge undersøgelsen er der stor forskel på de maritime klynger, for så vidt angår organisation, geografisk placering og type medlemmer, men der skelnes i store træk mellem to kategorier af klynger. Den første kategori er klynger, der lanceres af offentlige myndigheder og har *top-down*-struktur. Denne type findes f.eks. i Tyskland og Danmark. Disse klyngers vigtigste styrke er, at alle havbaserede sektorer tages i betragtning, og at de har store budgetter og langsigtede perspektiver.

Klynger: en ubestridelig kilde til dynamik

Forskellige undersøgelser om klynger (uanset område – og således ikke kun maritime klynger) har vist, hvor stor en rolle de spiller i økonomien. Når man sammenholder data om de regioner, der har de bedste resultater, for så vidt angår beskæftigelse og merværdi samt tilstedeværelse af klynger, kan det konstateres, at der er en forbindelse mellem økonomisk velstand og tilstedeværelsen af en aktiv klynge i regionen. Denne forbindelse går naturligvis ikke kun i én retning. Det giver sig selv, at en region med høj økonomisk aktivitet og beskæftigelse skaber et klima, der er mere gunstigt over for udviklingen af en klynge.

Forskellige tal bekræfter også klyngernes betydning. Det kan f.eks. konstateres, at virksomheder, der deltager i en klynge, er mere innovative end virksomheder, der ikke deltager i en klynge. Virksomheder i klynger registrerer flere varemærker (29% mod 14%) og patenter (29% mod 12%)⁽¹⁾. 85% af de virksomheder, der deltager i en klynge, vurderer endvidere, at dette er til gavn for deres konkurrenceevne.

(1) Innobarometer 2006.

Værditilførsel og beskæftigelse i alle maritime sektorer (alle områder under et) i EU og Norge

	Værditilvækst*	Beskæftigelse**
BE	4 000	48 100
BG	500	103 300
CZ	100	4 000
DK	8 700	144 700
DE	17 200	287 300
EE	1 000	39 700
IE	2 100	38 400
EL	6 400	279 200
ES	23 000	876 400
FR	25 400	503 700
IT	24 300	724 700
CY	1 200	41 800
LV	1 000	55 400
LT	500	34 500
LU	100	1 100
HU	300	6 000
MT	500	20 100
NL	11 500	190 500
AT	300	4 000
PL	3 400	147 000
PT	2 800	171 200
RO	1 200	136 600
SI	200	10 000
SK	50	4 000
FI	3 200	50 100
SE	3 800	70 400
UK	28 400	634 400
NO	15 100	156 300

* Direkte værditilvækst (direkte Σ) = 186,8 mia. EUR

** Direkte beskæftigelse (direkte Σ) = 4,78 mio. personer

Kilde: Policy Research Corporation

Den anden kategori, som er den største, er klynger med *bottom-up*-struktur, der etableres som følge af initiativer i den private sektor. Denne type findes i Frankrig, Spanien, Italien, Finland, Sverige, Norge, Det Forenede Kongerige og Polen. Disse klynger har den fordel, at de fremmer virksomhedernes effektivitet og hurtige og operationelle løsninger.

Klyngerne er, uanset forskelle i størrelse, kompetenceområde og finansieringsmåde, alle etableret med henblik på at fremme konkurrence, promovere havbaserede aktiviteter og koordinere aktiviteterne i de forskellige sektorer. Klyngerne er navnlig fora for dialog mellem offentlige myndigheder og private partnere, og over 68% af de virksomheder, der tilhører en klynge, erkender, at de offentlige myndigheder spiller en afgørende rolle på grund af deres støtte til klyngen.

Fordeling af de maritime klynger

De maritime sektorer, der skaber mest beskæftigelse i Europa, er kystturisme, søfart, maritim udrustning, transport, havne og skibsværftsindustrien. For så vidt angår merværdi, klarer kystturisme sig bedre end søfart, og herefter kommer havne og skibsværftsindustrien.

I **den traditionelle maritime sektor** (skibsværftsindustrien, lystbåde, *offshore*energiproduktion, søfart i ferskvand o.l.) findes de største klynger i Vesteuropa og nærmere bestemt på en akse, der strækker sig fra Le Havre til Hamburg. En anden region ligger i Middelhavsområdet (Sydfrankrig og den nordvestlige del af Italien). Det er imidlertid i Nordsøen, at man har kunnet konstatere den største merværdi pr. ansat.

I **sektoren for fritid og turisme** er det Sydeuropa, der skiller sig ud, men også den sydlige del af Det Forenede Kongerige, der bl.a. er en vigtig region inden for krydstogter.

I **fiskerisektoren** er klyngerne mere spredte. Aktiviteterne er i høj grad koncentreret omkring den franske og spanske atlantehavskyst, i Norden, Norge og Skotland samt i det sydlige Italien og Portugal. Den største merværdi opnås imidlertid i den nordvestlige del af Europa (Norge, Det Forenede Kongerige og Frankrig). De baltiske lande, Polen og Rumænien beskæftiger desuden mange inden for denne sektor.

Henstillinger

Kommissionen fremsatte en række henstillinger på grundlag af undersøgelsen. Maritime klynger kan således hjælpe med at oprette en database med økonomiske oplysninger, som kan offentliggøres på webstedet for det europæiske observationscenter for klynger (www.clusterobservatory.eu). Af hensyn til arbejdsmarkedet og innovationen kan der endvidere udvikles en platform for udveksling af oplysninger om beskæftigelsesspørgsmål. Endelig kan de resultater, der allerede er opnået på innovationsområdet, forstærkes af denne type europæisk samarbejde, lige som i forbindelse med data om miljøbeskyttelse.

Det er imidlertid stadig vanskeligt at vurdere klyngernes økonomiske rolle præcist, da resultaterne kun kan måles efter et længere tidsrum. Læsning af statistiske data tyder imidlertid på, at regioner, der har store klynger, er mere velstående end andre. Dette er årsagen til, at Europa-Kommissionen støtter udviklingen af nye klynger og styrker de eksisterende strukturer og registrering i netværk af data for at øge mulighederne for samarbejde og udveksling af god praksis.